

Domnul profesor Constantin Ețco, doctor habilitat în medicină, șeful catedrei Economie, management și psihopedagogie în medicină, academician al Academiei Internaționale „Noosfera”, al Academiei Internaționale de Informatizare de pe lângă Organizația Națiunilor Unite și al Academiei Internaționale de Management, rotunjește în mijlocul verii curente, mai exact pe 22 iulie, 70 de veri. Precum e și firesc, momentul solar al biografiei sale nu l-a luat prin surprindere: are cu ce întâmpina evenimentul. Activitatea-i depășă pe altarul medicinei cunoaște o deosebită pondere: și-a făcut cu multă sărguință și devotament datoria de pedagog, cercetător, manager iscusit al medicinei, activist pe tărâmul social.

Domnul profesor Constantin Ețco s-a născut la Horodiște, Călărași, într-o familie de țărani gospodari. Al doilea război mondial i-a furat copilăria – taică-său a luptat în armata română și a căzut în lung prizonierat sovietic, fiind dus la muncă silnică în Siberia. A supraviețuit crâncena și teribila foamete din 1946–1947 datorită acelei durute jertfe a mamei, care a vândut ultima zdreanță din casă pentru a-și salva odraslele de la distrofie și pierzanie. După studiile secundare din satul natal, a urmat școala medie din comuna Pârjolteni, apoi Colegiul de Medicină din Tiraspol. Un an a lucrat felcer la fabrica de încălțăminte „Zorile” din capitală. Așa s-a întâmplat că ajunge la Facultatea de Medicină deja la o vârstă coaptă – avea 24 de ani, vârstă la care alți colegi își finisau studiile. Faptul ca atare nu l-a deranjat, ci din contra – l-a făcut să se consacre totalmente muncii, studiilor.

În 1971 absolvește cu mențiune Institutul de Stat de Medicină din Chișinău și i se propune să rămână să activeze în cadrul catedrei Igienă socială și organizarea ocrotirii sănătății. De aici a început să urce cu multă hărnicie și prudență acea scară a ierarhiei didactico-științifice, să contribuie cu toată energia și capacitățile la propășirea și modernizarea continuă a Alma Mater. Are onoarea, dar și norocul, să fie primul doctorand al profesorului Nicolae Testemițanu, moment propice care i-a determinat zborul de mai departe în marea medicină, mentorul său fiindu-i, precum îi place dlui profesor Constantin Ețco să recunoască, un adevărat părinte, un astru care i-a luminat calea pe tărâmul medicinei. Însușește arta profesiei de la minunații săi colegi, personalități marcante ale medicinei moldave – Ion Prisacaru, Eugen Popușoi; se pregătește minuțios, cercetează și investighează diverse probleme din domeniul medicinei sociale, ca, în consecință, să-și susțină cu brio prima teză științifică (1979), continuând cu aceeași perseverență munca de cercetare, își susține cu succes și teza de doctor habilitat în medicină (1992). În această teză s-a referit la problemele actuale vizând modul de viață și factorii ce influențau sănătatea copiilor din localitățile rurale.

Continuă să aplice în practică acel spirit organizatoric caracteristic firii sale: trei ani activează ca vicedecan al Facultății Medicină generală, apoi șapte ani deține funcția de decan al Facultății Studii postuniversitare, care includea masteratul, doctorantura și postdoctorantura. Felul său sincer de a fi, sociabilitatea și onestitatea i-au permis dlui profesor Constantin Ețco să fie auzit și înțeles de studenți și discipoli,

de colegi – prin muncă fără de preget și-a îmbogățit opera științifică: peste 500 de titluri, inclusiv 20 de monografii, 24 de manuale, compendii, ghiduri și îndrumări metodice; 30 de recomandări practice pentru medici și studenți. O bună parte din lucrări le-a publicat peste hotare. Pe parcursul anilor a participat la circa o sută de reuniuni din diverse țări, unde au fost luate în discuție problemele medicinei sociale.

Chiar dacă era extrem de ocupat cu pregătirea și susținerea tezelor, cu activitatea cotidiană la catedră, cu scrierea articolelor și a cărților menționate mai sus, a putut face față cu brio și activității de lider al sindicatelor colaboratorilor universității, în acel răstimp fiind pusă temelia primelor case de odihnă la baza universitară de pe litoral din Sergheevka, regiunea Odesa. A participat cu mult zel organizatoric și la reconstrucția, amenajarea și darea în exploatare a bazei universitare de odihnă din satul Bursuc, Nisporeni, prin multiple măsuri concrete oprindu-se atunci distrugerea și degradarea complexului monahal Hâncu. Pune umărul la demararea construcțiilor celor două blocuri de locuit pentru colaboratorii universității. În această ordine de idei, Domnia Sa a avut o participare activă la proiectarea și înălțarea blocului de studii nr.1 „Leonid Cobăleanski” de la Mălina Mică.

Cu mult har pedagogic activează la catedra nominalizată ca asistent, lector superior, conferențiar universitar, apoi, din 1993 și până în 1997 – în calitate de al doilea profesor. În anul 1997, fondează catedra Economie, management și psihopedagogie în medicină, în fruntea căreia se află și în prezent. Activând în condițiile economiei de piață, trebuie să accentuăm, relațiile dintre medic și pacient au devenit relații de vânzare-cumpărare, iar serviciile medicale s-au transformat în marfă. În economia națională, datorită efortului dlui profesor C. Ețco, a apărut o ramură specială – Economia ocrotirii sănătății. În acest context sunt necesare noi forme și metode de organizare, conducere și gestionare a instituțiilor medicale, un rol deosebit revenindu-i managementului. Tendința de a fi în pas cu acea pregătire de cadre medicale din universitățile similare europene a și impus aceste imperative și a făcut ca, începând cu anul 1997, în planul de învățământ al USMF să fie introduse asemenea discipline ca: Management general, Psihologie generală, Psihologie medicală, Psihopedagogie, Comunicarea și comportamentul în medicină ș. a. Domnia Sa, în fruntea unei echipe de specialiști universitari, a alcătuit și a lansat, în 2006, un manual modern la obiect (862 pag.) – Management în sistemul de sănătate, lucrare de pionierat în cadrul învățământului medical superior din RM. Apoi au urmat altele, de aceeași natură, ce poartă semnătura dlui profesor – Economia ocrotirii sănătății, Psihologia managerială, Asigurările medicale etc. toate fiind lucrări de căpătâi pentru conducătorii instituțiilor medicale. La un an după fondarea catedrei, întemeiază Asociația Economie, Management și Psihologie în Medicină, în cadrul căreia lansează revista științifico-practică „Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină” (2003), inclusă ulterior în rândul revistelor de profil cu drept de publicare a rezultatelor cercetărilor științifice din tezele de doctorat în domeniile medicină, farmacie, economie și psihologie.

S-a implicat activ în elaborarea multiplelor acte normative din sistemul de sănătate al RM: hotărârile de Guvern și proiectele de legi referitoare la implementarea asigurărilor medicale obligatorii în RM, Politica națională de sănătate, Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate până în anul 2017, Legea cu privire la serviciul de supraveghere a sănătății publice etc. Lucrul acesta îl face cu acea echipă bine consolidată de la catedră, pe care a știut să o selecteze și promoveze. Discipolii săi – 30 de personalități – sunt specialiști de frunte în medicină, psihologie și drept.

Nimic nu se naște de la sine: dl profesor are permanent grijă să fie în unison cu realizările din domeniu, urmând cu rigurozitate stagiile de perfecționare la diverse reuniuni și seminare în SUA, Federația Rusă,

Ucraina, România etc. Totdeauna l-am văzut revenind acasă de la aceste cursuri plin de entuziasm și idei noi, de proiecte ambițioase, pe care le împărtășea colegilor, deseori rectoratului.

Domnia Sa își onorează, din anul 2000, și funcția de consultant la Consiliul Suprem pentru Acreditare și Atestare, fiind în cadrul instituției șef al secției Științe Medicale și Farmaceutice, și promovând cu mult discernământ sute de dosare la conferirea gradelor și titlurilor științifice și științifico-didactice. Din anul 2006 este specialistul principal în Management al Ministerului Sănătății, fiind pe parcurs membru al Consiliului științific și al Senatului USMF „Nicolae Testemițanu”. Este președinte al Seminarului științific de profil „Medicină Socială și Management,” vicepreședinte al Colegiului Medicilor din RM, membru al Consiliului Științific al Centrului Nați-

onal de Management în Sănătate... Cei 70 de ani împliniți sunt trepte de cunoaștere a lumii și realităților, de dăruire și consacrare științei, pedagogiei, medicinei în genere. Mulți ani și multe alte împliniri, dle profesor! Sănătate și bucurie în familie, să aveți parte de tot mai mulți prieteni și sprijin moral din partea celor din preajmă! Vă mulțumim pentru contribuția la propășirea și modernizarea Universității, pentru stabilitatea și fermitatea de adevărat ostaș al Cetății medicale, de care ați dat dovadă în momentele anevoiase ale tranziției la economia de piață, momente importante pentru destinul medicinei, în general, și al Universității în special!

Ion Ababii, dr. h., profesor, academician
Rector al USMF „Nicolae Testemițanu”

Un reprezentant ilustru al cohorței de profesori ai USMF, slujitor fidel al lui Hipocrate, profesorul universitar, titularul Catedrei Biochimie și biochimie clinică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, domnul Leonid Lîsîi, fiul lui Terentie și Maria, născut la 27 august 1941, în comuna Balasinești, județul Hotin, România, rotunjește o vârstă frumoasă a împlinirilor, a realizărilor, care-ți dă dreptul să etalezi cu multă demnitate niște succese importante, niște rezultate de totalizare a unei activități științifice și didactice de invidiat. Prin formarea sa ca specialist și prin talentul său managerial, prin înaltul său profesionalism, fără îndoială, se impune în domeniu și devine un exemplu demn de urmat pentru noua generație de medici.

În 1958 a devenit absolvent al școlii medii nr. 2 din orașelul Lipcani, raionul Briceni. Mai târziu, în 1959 este înscris la facultatea de Medicină generală a Institutului de medicină din Chișinău. Și-a realizat marele vis de a deveni medic. Și-a făcut studiile cu multă abnegație și tenacitate. Fiind remarcat pentru talentul și capacitatea sa de a munci cu multă râvnă, în 1965 i se propune să-și facă doctorantura la Catedra Fiziopatologie a Institutului de stat de medicină. Iar din 1966 până în 1975 activează în calitate de asistent la aceeași Catedră. Muncind cu dăruire și acumulând o experiență impunătoare, în 1970 susține teza de doctor în medicină cu tema: „Despre schimbările enzimelor respiratorii și a corticosteronului în țesuturi și în formațiunile lor intracelulare în șoc”. Pentru prestația sa strălucitoare și activitatea prodigioasă în cadrul catedrei, pentru implementarea unor noi procedee didactice, în 1975 i se conferă titlul de lector superior la Catedra Fiziopatologie a Institutului de stat de medicină, în 1978 este investit în funcția de colaborator științific superior al laboratorului Central de cercetări științifice a USMF. În 1982 i se conferă titlul de Colaborator științific superior în fiziopatologie (Moscova). Un produs intelectual de calitate este

obținut grație perseverenței și asiduității dlui Lîsîi - teza de Doctor habilitat în medicină cu tema: „Dinamica schimbărilor metabolice endocrine în reacția generală a organismului la trauma mecanică severă”, pe care o susține cu succes la Moscova, în 1985.

Calitățile de manager, inteligent și responsabil îl situează pe Leonid Lîsîi în postura de șef catedră, iar instruirea studenților este realizată la un nivel contemporan de cunoaștere în biochimia generală și clinică și este orientată spre necesitățile medicinei practice moderne. Studiarea diverselor procese metabolice are scopul de a forma conceptul fundamental și complet al funcționării organismului sănătos și de a aplica cunoștințele teoretice acumulate în ceea ce privește soluționarea problemelor de diagnostic, pronostic și terapie. În 1988 i se conferă titlul de profesor universitar al catedrei biochimie (Moscova). Fiind un spirit academic veridic și având o preocupare permanentă pentru soarta catedrei, pe care o conduce cu pricepere, activitatea sa rodnică și prolifică este remarcată și în 1989 devine laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii, iar în 1995 i se conferă titlul onorific de Om emerit al Republicii Moldova.

Activitatea didactică a dlui Leonid Lîsîi s-a soldat cu elaborarea unor multiple publicații în domeniul fiziopatologiei și biochimiei, manuale, lucrări practice și diverse teste, care prin valoarea lor constituie un real suport pentru instruirea studenților, doctoranzilor, medicilor în devenire.

A participat la foruri științifice internaționale, conferințe, congrese, simpozioane de fiziologie și fiziopatologie (Bacu, Tbilisi, Moscova, Sankt-Petersburg, Chișinău, Iași, Craiova, Oradea, Timișoara, Tîrgul-Mureș) și în biochimie (Sankt-Petersburg, Barnaul, Chișinău, Moscova, Rimini (Italia), Madrid, Varna).

În calitatea sa de profesor universitar a contribuit mult la formarea tinerilor medici, a transmis cu generozitate cunoștințele și abilitățile, pe care le posedă. În acest context, a fost conducător științific la susținerea unei teze de doctor habilitat în medicină și a 7 teze de doctor în medicină.

La acest răboj important, la această semnificativă aniversare, colegii de lucru, discipolii, exprimându-Vă o înaltă considerație, Vă dorim încă mulți ani de viață, succese notabile în activitatea de zi cu zi, optimism, energie tinerească, sănătate stabilă și liniște sufletească alături de cei dragi.

Vivat! Crescat! Floriat!

Ion Ababii, dr. h., profesor, academician
Rector al USMF „Nicolae Testemițanu”